

Dokumenttype	NOU 1985:9	Dokumentdato
Tittel	Energilovgivningen	
Utvalgsnavn	Energilovutvalget	
Utvalgsleder	Haukvik Olav	
Utgiver	Olje- og energidepartementet	
Kapittel	2 Hovedtrekk i delutredningen	
	1 INNLEDNING	

Energilovutvalgets tilrådinger er inntatt i kapittel XI. Utvalget har utarbeidet forslag til ny lov om produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi i kapittel XIV. Lovforslaget omfatter en rekke av de bestemmelser om energiforsyningen som er spredt rundt i lovverket. Lovforslaget bygger på nåværende lov om bygging og drift av elektriske anlegg - VII av 19. juni 1969 nr 65, lov om rasjonering av elektrisk energi av 9. juli 1948 nr 10, lov om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen av 25. juni 1948 nr 8 og lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom mv av 14. desember 1917 nr 16 § 23a . Utvalgets lovforslag om bygging og drift av fjernvarmeanlegg er inntatt som eget kapittel. Det er foreslått egne bestemmelser om ekspropriasjon av elektriske anlegg, om konsesjonsregler for kjøp av kraft og om forsyningsplikt. I konsesjoner for kjøp av kraft kan det gis retningslinjer for fastsettelse av priser på tilfeldig kraft og pålegg om energiøkonomisering.

Kapittel 2 Hovedtrekk i delutredningen

2 ORGANISASJON

Organiseringen av energiforsyningen er behandlet i kapittel III. En hovedsvakhet ved organisasjonen er det store antall små enheter. Dette gjelder spesielt innen distribusjon, men også små enheter innen produksjon og engrosomsetning vil ha vanskeligheter med å bygge opp en tilstrekkelig kompetanse og få begrenset tilgang på kvalifisert personell sammenlignet med større enheter.

Sammenslutninger til få og store enheter vil både muliggjøre en viss kraftinnvinning og gi økonomisk gevinst.

Energilovutvalget har vurdert mulighetene for ytterligere gevinst gjennom et forpliktende samarbeid av alle kraftprodusenter innenfor en landsomfattende driftsenhet. Ut fra foreliggende materiale kan ikke utvalget se at fordelene ved sammenslutning til en landsomfattende enhet er så store at de oppveier ulempene en så omfattende omlegging vil medføre. Innenfor de rammer som var lagt for Energilovutvalget har det ikke vært mulig å gå dypt inn i alternative utforminger av "Norgesdrift".

Dersom foreslåtte tiltak ikke skulle gi de tilsiktede resultater, vil utvalget tilrå at Olje- og energidepartementet får utredet hvilke ytterligere samfunnsøkonomiske gevinster som ligger i et hensiktsmessig utformet Norgesdrift".

Utvalget foreslår at antallet enheter i alminnelig forsyning over sikt reduseres fra dagens ca 320 til ca 20. De største fordeler vil oppnås dersom sammenslutninger på driftssiden følges opp med en vertikal integrering mellom produksjons- og distribusjonsverk. Sammenslutninger av distribusjonseenheter og økt vertikal integrering vil gi vesentlige rasjonaliseringsgevinster og bør påskyndes.

Dersom frivillig samarbeid ikke fører til ønsket resultat, er det nødvendig at myndighetene har virkemidler å sette inn for å få til sammenslutninger.

Krav om sammenslutninger som betingelse for statsstønad bør brukes. En

omlegging av praksis til mer bruk av vilkåret om sammenslutninger anser utvalget for å være en forutsetning for å komme videre med arbeidet med sammenslutninger innen energiforsyningen.

I de tilfelle enhetene ikke er bundet av vilkårene for statsstønad, vil det være nødvendig å innføre lovhjemmel for å få gjennomført sammenslutninger hvor forhandlingsveien ikke fører frem. Hjemmel foreslås inntatt i ny energilov. I loven foreslås også tatt inn bestemmelse om at staten ved utløpet av perioden områdekonsesjonen er gitt for, kan ekspropriere overførings- og fordelingsnett til fordel for annen elforsyningsenhet. Overdragelse har hittil bare kunnet skje der partene har kommet frem til en løsning gjennom forhandlinger. I ny energilov tilrås også at det innføres hjemmel for å kunne fastsette vilkår om energiøkonomisering i den enkelte konsesjon.

Et effektivt arbeid med sikte på sammenslutninger vanskeliggjøres av kravet om dokumentavgift. ved overdragelse i forbindelse med sammenslutninger. Utvalget foreslår at Finansdepartementet endrer sin praksis ved avgjørelse om fritak. Dersom dette ikke lar seg gjøre, tilrår utvalget at dokumentavgiften dekkes ved statsstønad.

Kapittel 2 Hovedtrekk i delutredningen

3 PRODUKSJON

Kraftproduksjonssystemet er tatt opp i kapittel IV. Målet for driften av kraftsystemet er en minimalisering av de samfunnsøkonomiske kostnader ved all norsk energiforsyning som kan dekkes av elkraftsystemet.

Reduksjon av antall enheter ved sammenslåing eller produksjonssamarbeid vil føre til forbedringer av driften. En begrensning i adgangen til å delta i Samkjøringen bør følges opp med sammenslutninger eller avtaler om produksjonssamarbeid.

Med færre og mer ressurssterke enheter innen kraftforsyningen vil det kunne settes inn mer ressurser for styring av overføringsnettet og bruk av moderne kontrollutstyr for bedre utnyttelse av produksjons- og overføringsanleggene.

Hvor vertikal integrering ikke lar seg realisere i første omgang, bør avregningsforholdene forenkles og oppmykes slik at de blir mest mulig i samsvar med forholdene innen vertikalt integrert verk.

En bedre utnyttelse av den tilfeldige kraften kan skje ved å utvikle større fleksibilitet hos visse forbrukerkategorier, for eksempel gjennom mulighet for omkopling mellom elektrisitet og andre energikilder. En videre utvikling av prissystemer for salg og kjøp av tilfeldig kraft til forbruk med sikte på økt bruk av tilfeldig kr innenlands, bør også finne sted.

Kraftselskap kan opptre på tvers av hva som er teknisk eller økonomisk saklig begrunnet ved en så forsiktig disponering at det fører til unødig tap av magasin vann. I den nye energilov foreslås inntatt hjemmel for pålegg om en best mulig økonomisk utnyttelse av det enkelte kraftverk både på lengre sikt - magasindisponering mv - og på kort sikt - effektdekning, minimalisering av flomtap mv.

Utvalget har vurdert om det bør skaffes hjemmel for å pålegge en fullstendig samordnet drift under en ledelse av kraftverk i samme vassdrag og som er hydrologisk sterkt sammenknyttet. Utvalget er av den oppfatning at pålegg med hjemmel i lov som en hovedregel bør brukes først når blant annet økonomiske og organisatoriske virkemidler har vært forsøkt uten å vise seg tilstrekkelig effektive. Dersom slike virkemidler ikke er tilstrekkelige, bør det være hjemmel for pålegg dersom de samfunnsøkonomiske fordeler ved en samordning er klart større enn ulempene for de enkelte verker.

Utvalget vil derimot ikke foreslå at det innføres hjemmel for pålegg om samordning av driften vassdragene imellom. Dette kunne vært aktuelt i de tilfelle hvor kraftselskaper har verker i flere vassdrag.

Energilovutvalget har vurdert om det bør gis adgang til ekspropriasjon av kraft. Først når all kraft i systemet er utnyttet og mulighetene for energiøkonomisering er uttømt, bør ekspropriasjon være et aktuelt virkemiddel for utjevning av krafttilgangen inntil områdene har sikret seg på annen måte. Utvalget ser spørsmålet om ekspropriasjon av kraft i sammenheng med statens og kommuners adgang til ekspropriasjon av fall og statens rett til uttak av inntil 5 prosent konsesjonskraft. Det reises tvil om adgangen til ekspropriasjon av fall og uttak av konsesjonskraft er tilstrekkelige virkemidler. Utvalget vil likevel ikke foreslå innføring av hjemmel for ekspropriasjon av kraft nå, så lenge nevnte virkemidler kun har vært tatt i bruk i noen få tilfelle.

Kapittel 2 Hovedtrekk i delutredningen

4 DISTRIBUSJON AV ENERGI

I kapittel V drøfter utvalget fordeling av energi i form av elektrisitet og varme.

Utvalget foreslår at det innføres konsesjon for kjøp av kraft for salg til annen energiforsyningsenhet i alminnelig forsyning. Konsesjon bør i regelen bare tildeles fylkesomfattende verk eller regionale verk. Konsesjonsplikten kan være et virkemiddel for å rasjonalisere organisasjonsstrukturen. Konsesjonsreglene foreslås inntatt i eget kapittel om omsetning av elektrisk kraft i ny energilov.

Utvalget har vurdert reglene om innførsel av elektrisk kraft. Staten har monopol på eksport og import av kraft. Statens monopol for import av kraft bør bestå.

Unntak kan i dag bare gjøres ved eksport/ import av inntil 5.000 kW. Unntaket omfatter den såkalte "lille grensehandel" med kraft for å få til en hensiktsmessig forsyning i grensestrøkene. Energilovutvalget finner ikke grunn til å heve lovens tak for "den lille grensehandel".

Utvalget vil videre foreslå at det innføres en unntaksbestemmelse i loven som gir Kongen fullmakt til å gi konsesjon for import av mer enn 5.000 kW. Slik import vil særlig være aktuelt i de tilfelle hvor det ikke faller naturlig for Statskraftverkene å engasjere seg, og dersom ikke allmenne hensyn taler imot.

Utvalget tilrår at bestemmelsene om kraftutveksling med utlandet inntas i en ny energilov i et eget kapittel om omsetning av elektrisk kraft.

Utvalget mener at områdekonsesjoner fortsatt skal gis distribusjonsverk. Det foreslås at det i den nye energilov inntas bestemmelser om at staten ved utløp av områdekonsesjon kan ekspropriere overførings- og fordelingsnett fortrinnsvis til fordel for annen elforsyningsenhet.

Områdekonsesjon gir konsesjonæren tillatelse til å bygge og drive fordelingsanlegg inntil 22 kV. Økende behov for elektrisitet og sammenslåing i større områder gjør det nødvendig å øke høyeste fordelingsspenning ut fra tekniske og økonomiske hensyn. Utvalget tilrår at høyeste spenning for anlegg som bygges og drives i henhold til områdekonsesjon, heves til 66 kV når områdets elektrisitetsforbruk og geografiske utstrekning tilsier det. Bygging og drift av anlegg med høyere spenning krever egen tillatelse. Det er en forutsetning at de allmenne interesser blir tilfredsstillende ivaretatt og at dette går frem når NVE endrer retningslinjene for slike saker.

I medhold av elektrisitetsloven er det gitt bestemmelse i områdekonsesjonene om plikt til å forsyne alle forbrukere innen området konsesjonen gjelder for. Energilovutvalget finner det uhenktsmessig at forsyningsplikten er knyttet til distribusjonsleddets områdekonsesjon. Distribusjonsverk har få muligheter til å oppfylle forsyningsplikten. Forsyningsplikten bør i stedet omlegges til å gjelde all ledningsført energi og legges til det energiverk som har engrosforsyningen. Vedkommende verk kan da velge om forsyningsplikten skal oppfylles bare ved elektrisitet eller

med supplement av vannbåren varme. Distribusjonsverket vil fortsatt ha plikt til å la abonnentene tilknytte seg distribusjonsnett for levering til alminnelig forsyning. Ved en vertikal integrering av elforsyningen vil problemet med plassering av oppdekningsplikten forsvinne.

I motsetning til vassdragsreguleringssaker er det ingen regler for hvordan en konsesjonssak om elektriske anlegg skal behandles i den såkalte planleggingsfasen. Energilovutvalget vil foreslå at det i den nye energilov innføres regler om forhåndsmelding og kunngjøring i planleggingsfasen. Det forutsettes at reglene i første omgang kun skal gjelde for planlegging av større kraftlinjesaker. Forsåvidt gjelder søknadsfasen finner utvalget at den etablerte praksis sikrer en grundig og allsidig saksbehandling. Saksbehandlingen kan imidlertid være meget tidkrevende. Kraftselskapene bør derfor starte planleggingsfasen og sende inn søknad om konsesjon for elektriske anlegg i god tid. Det bør også undersøkes om det er mulig å få til forenklinger uten at det går ut over forsvarlig saksbehandling. Utvalget foreslår at det ved revisjon av vassdragsreguleringsloven tas sikte på en sterkere kobling mellom konsesjonsbehandling for vannkraftutbygging og de nødvendige større overføringsanlegg ut fra kraftverket.

Energilovutvalget har vurdert om det er behov for en konsesjonsordning for anlegg med spenning under 1 kV. Innføring av konsesjonsplikt for hvert enkelt anlegg under 1 kV ville føre til et svært omfattende papirarbeid og til vesentlige forlengelser av planleggingstiden. Energilovutvalget mener alle berørte interesser er rimelig ivaretatt med dagens praksis.

Statsstønadsordningen bør brukes mer aktivt av Olje- og energidepartementet og NVE for å fremme sammenslutninger. Elverk som ikke vil godta vilkårenes bestemmelser om endring av organisasjonsmessige forhold, bør ikke få søknader om stønad for å redusere ledningstap innvilget. Søkere som godtar alle vilkår bør prefereres. Utvalget foreslår at terskelprisen inntil videre heves fra 15 prosent til 25 prosent over landsgjennomsnittet. En heving av terskelprisen vil gi mulighet til å prioritere de elverk som ellers ville måtte ta særlig høye priser. Statsstønad bør ikke brukes for å opprettholde urasjonelle enheter. Statsstønad bør likevel fortsatt kunne brukes til elforsyningen i spesielt kostnadskrevende områder. Utvalget peker på at et mål for elforsyningen er en organisasjon som gjør at den kan være selvfinansierende med kraftpriser fastlagt i samsvar med sentrale myndigheters retningslinjer og uavhengig av statsstønad.

Utvalget har sett nærmere på behovet for regler om sentrale myndigheters mulighet til å påvirke priser på elektrisk kraft. De statlige virkemidler for å få til en utjevning av fastkraftprisen har vært svake. Utvalget har sett på sammenslutning av elverk, differensiert elavgift og bruk av minstepris som virkemidler for å påvirke elprisene i ønsket retning. Utvalget har tilrådd at antallet enheter innen alminnelig forsyning over sikt reduseres fra dagens 320 til ca 20. Dersom dette mål lar seg realisere, er man kommet meget langt i retning prisutjevning. Utvalget viser ellers til at virkemidler for prisutjevning vil bli drøftet i den Energimelding som Regjeringen nå fremlegger for Stortinget.

Når det gjelder prisen på tilfeldig kraft er Energilovutvalget av den oppfatning at det bør innføres en hjemmel for sentralt å fastlegge retningslinjer (beregningsgrunnlag) for prisfastsetting til forbrukere. Prisen på tilfeldig kraft bør fastsettes med utgangspunkt i tapskorrigert samkjøringspris med påslag for overførings- og administrasjonskostnader for det regionale/lokale verk.

Retningslinjer for fastsettelse av priser på tilfeldig kraft kan hensiktsmessig tas inn i vilkårene for konsesjoner for energikjøp dersom en slik konsesjonsordning innføres og forsyningsplikten legges på engrosleddet.

I kapittel VI har Energilovutvalget tatt opp ordningen med konsesjonskraft til vurdering.

Utvalget har sett nærmere på den faktiske størrelsen av overføringer til kraftutbyggingskommuner, men har ikke sett det som sin oppgave å komme med forslag om hvor store slike overføringer bør være.

Energilovutvalget viser til at et fåtall kommuner oppnår en betydelig økonomisk netto gevinst takket være kraftutbygging. For det store flertall av vannkraftkommunene er gevinsten mer moderat. Det er stor forskjell på de bruttoinntekter som mottas og de nettoinntekter kommunene sitter igjen med etter at statlige overføringer er justert ned som følge av kraftverksinntektene. Selv om kun kraftverksbeskatningen trekkes inn i bruttoinntekten, oppnår kommunene en viss nettofordel av kraftutbygging. En viktig faktor bak denne fordelene er eiendomsskatten.

For utbyggerne vil inntektsoverføringer til vannkraftkommuner være en kostnad uavhengig av reduksjonen i de statlige overføringer. økte kostnader for utbygger innebærer høyere kraftpriser for abonnentene eller lavere standard og dårligere ytelser fra elverkene.

Utvalget har ikke til oppgave å vurdere inntektsfordelingen mellom kommuner. Inntektsoverføringer fra kraftutbygger til utbyggingskommune vil uten tvil være et viktig virkemiddel for å påvirke fremdrift og rekkefølge i kraftutbyggingen. For kommunene er det sikrere å motta inntekter knyttet til kommunenes ressurser fremfor statlige overføringer. Slike hensyn kan komme i konflikt med og måtte avveies mot hva som er ønskelig rent fordelingsmessig sett. Fordelingshensyn kommuner imellom må imidlertid ivaretas av de myndigheter som er ansvarlige for det statlige overføringssystem.

Utvalget peker på at det energiforsyningsmessig er av betydning at ikke bare omfanget men også formene for inntektsoverføringene fremmer energiøkonomiske disposisjoner både når det gjelder utbygging, produksjon og bruk. Uttak av rimelig konsesjonskraft fører lett til omsetning av billig kraft og dermed en mindre rasjonell energibruk. Kontantoverføringer vil derimot neppe bli brukt til subsidiering av kraftprisen. Ressursmessig ville derfor en kontantoverføring være å foretrekke.

Energilovutvalget har vurdert å erstatte konsesjonskraft med felles økonomisk kompensasjon for konsesjonskraft og konsesjonsavgifter.

Ved å erstatte konsesjonskraften med felles økonomisk kompensasjon oppnås forenklinger i forvaltningens arbeid, samtidig som en unngår uheldig ressursanvendelse og mulige hindre for sammenslutninger innen elforsyningen.

Kommuner med rett til konsesjonskraft vil gjøre krav på denne fremover. Det vil derfor være grenser for adgangen til å gi en regel om økonomisk kompensasjon til erstatning for uttak av konsesjonskraft tilbakevirkende kraft. Lovfesting av økonomisk kompensasjon i stedet for konsesjonskraft vil sannsynligvis bare kunne gjelde med virkning for nye konsesjoner. Utbyggingskommunene og fylkeskommunene kan samtykke i økonomisk godtgjørelse i stedet for konsesjonskraft.

Siden en så stor del av vannkraften nå er bygget ut, finner Energilovutvalget det lite hensiktsmessig å innføre en ordning med økonomisk kompensasjon som vil virke parallelt med bestående ordning med rett til uttak av konsesjonskraft. Utvalget peker likevel på de fordeler som en økonomisk kompensasjon i form av en avgift ville innebære. Det anbefales derfor at flest mulig utbyggingskommuner finner frem til tilfredsstillende løsninger basert på økonomisk kompensasjon etter forhandlinger med kraftutbyggere.

Energilovutvalget foreslår at det foretas forenklinger i konsesjonskraftreglene, som utformes slik at regelverket ikke bare skal gjelde for fremtidige konsesjoner, men også må kunne legges til grunn for konsesjoner som allerede er

I samsvar med reglene etter ervervsloven, foreslår utvalget at det innføres nye regler om beregning etter gjennomsnittlig kraftmengde for alle nye vassdragsreguleringer. Dette gjelder når fallene ikke er utbygd når loven har trådt i kraft, for alle vannfall som hjemfaller etter ikrafttreden, og når reguleringsbestemmelser endres etter 50 år, jf vassdragsreguleringslovens § 10 , punkt 2, 1. ledd.

Utvalget foreslår lovfestet at det kvantum som skal tildeles, begrenses

til kommunens behov i tråd med någjeldende praksis. Utkastet er en begrensning i forhold til ordlyden i någjeldende lov bare i de tilfelle der det skulle være ledig konsesjonskraft.

Utvalget mener at hovedretningslinjene til Olje- og energidepartementet av 7. juni 1983 på dette punkt er vel tilpasset hensynet til rasjonell drift. Utvalget viser til at opprettelse av nye kraftsalgsenheter basert på tildelt konsesjonskraft ikke bør finne sted slik at elforsyningen ikke blir ytterligere oppsplittet. Omsetning av konsesjonskraft bør skje via eksisterende engrosselskaper.

Utvalget foreslår at det i loven fastsettes at brukstiden skal være 5 .000 timer enten konsesjonen er gitt før eller etter 1959. Dette vil forenkle avregningene.

Energilovutvalget foreslår at lovreglene om konsesjonskraftpris endres i samsvar med Olje- og energidepartementets hovedretningslinjer av 7. juni 1983. Meningen med forslaget er at departementet avgjør gjennomsnittlig selvkost og bestemmer hva som er et representativt antall kraftverk for hele landet. Utvalget har ikke foreslått felles prisregler for konsesjoner gitt før og etter 1959. Grunnlaget for prisfastsettelsen er for forskjellig etter lovens ord og departementets hovedretningslinjer. Pris må sees i sammenheng med leveringsstedet. Den som tar ut kraft skal bære alle kostnader etter at den er levert. Dersom prisen er ref. avspenningsstativ, kommer kostnadene ved omforming og overføring fra avspenningsstativet i tillegg. Utvalget foreslår at ny prøvelse av vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp etter 20 år mot nå 30 år. Lovverket vil fungere på en smidigere måte med adgang til omfordeling innen rimelig tid.

Utvalget foreslår at bestemmelsene om konsesjonskraft ved kraftleie oppheves. Etter hva utvalget har erfart, nyttes ikke disse regler i praksis.

Kapittel 2 Hovedtrekk i delutredningen

6 BRUK AV ENERGI

Lovverket om bruk av energi er gjennomgått og vurdert i kapittel VII. Utvalget slår fast at priser er et viktig virkemiddel for å fremme rasjonell energibruk. Bortsett fra kjøp og salg av tilfeldig kraft, er ikke kraftomsetningen underlagt en rasjonell prissetting.

For tildeling av kraft til industrien fra ikkestatlige leverandører er ordningen med kraftleiekonsesjon myndighetenes viktigste virkemiddel for å påvirke energibruk. Ettersom det kun er et fåtall bedrifter som er eiere av gjenværende utbyggbare vannfall, vil sikring av ny kraft måtte skje ved kraftleie. Selv om det finnes muligheter for å ta hensyn til energibruk i annen lovgivning, finner ikke utvalget at dette er tilstrekkelig. Det er derfor behov for egne regler til sikring av en rasjonell bruk av energien.

Energilovutvalget ser på den annen side et klart behov for en forenkling av regelverket for kraftleiekonsesjoner uten at dette behøver å gå ut over den nødvendige styring av kraftbruken. Dagens grense for konsesjonsplikt på 500 kW er altfor lav, og må i dag regnes som en mindre levering. Den veldige økning i kraftforbruket som har funnet sted siden grensen ble fastsatt i 1971 gjør det ubetenkelig å heve grensen for konsesjonsplikt vesentlig. Energilovutvalget foreslår at grensen for konsesjonsplikt heves til 5.000 kW. Den energipolitiske styring er først nødvendig på et slikt nivå. Fastsettelse av en slik grense vil medføre at en stor del av saksbehandlingen i Energidirektoratet vil bortfalle, samtidig som berørte fylkeskommuner og kommuner slipper å avgi uttalelser i et betydelig antall saker.

I henhold til gjeldende lovverk er det adgang til å fastsette vilkår ved meddelelse av kraftleiekonsesjon. Utvalget foreslår at adgangen til å fastsette vilkår i større grad tas i bruk for å få til en mer rasjonell anvendelse av energiressursene i tråd med de energipolitiske målsetninger.

Eksempler er vilkår om energioptimalisering gjennom varmegjenvinning eller bedre isolering og om avregningsbestemmelser for regulering av energibruken.

Energilovutvalget har vurdert behovet for konsesjon for større forbrukere av andre energiformer enn elektrisitet. Bruk av ledningsbunden varme kan underlegges konsesjon. Utvalget kan ikke se at det er behov for konsesjon for større forbrukere av varme. Spørsmålet må sees i sammenheng med Energilovutvalgets forslag til lov om bygging og drift av fjernvarmeanlegg i NOU 1981:36. Varmeplaner forutsettes i dette forslaget å danne grunnlag for søknader om konsesjon for fjernvarmeanlegg. Forslaget er fulgt opp i Ot.prp.nr.34 (1984-85), som nå er til behandling i Stortinget. En regulering utover den kontroll og registrering av varmeforbruket som vil skje i sammenheng med varmeplanlegging og konsesjonsbehandling av produksjonsanlegget for varme skulle være unødvendig. Varme må dessuten regnes som et marginalt tilskudd i energisammenheng.

Utvalget har sett på behovet for lovregler for bruk av visse energikvaliteter til bestemte formål. Pålegg ville i særlig grad være aktuelt for å sikre utnyttelse av spillvarmen fra industrien der dette er teknisk og økonomisk mulig. Utvalget går ut fra at kraftleiekonsesjon kan nektes dersom det er ønskelig å bruke andre energiformer enn elektrisitet. Ut fra gjeldende regler må det også kunne oppstilles som vilkår for kraftleiekonsesjon at deler av energiforbruket skal dekkes av bestemte energikvaliteter basert på varme. Energilovutvalget kan ikke se at det skulle være behov for ytterligere hjemmel for å kunne påby eller forby bestemte energikvaliteter.

Kapittel 2 Hovedtrekk i delutredningen

7 RASJONERING AV ENERGI

Rasjonering av energi er behandlet i kapittel VIII. Energilovutvalget ser det slik at lov om rasjonering av elektrisk energi fortsatt gir grunnlag for å kunne regulere energibruken under en ekstraordinær knapphetsperiode. Reglene for gjennomføring av kraftrasjonering fastsatt av Industridepartementet i 1963 bør derimot revideres for å komme på linje med elforsyningen slik den har utviklet seg de siste 20 år. Elforsyningen er vesentlig endret i løpet av disse årene siden hele landet nå består av ett samkjøringssystem. Det enkelte elverk har derfor muligheter til å supplere krafttilgangen ved kjøp av tilfeldig kraft gjennom sin engrosleverandør eller Samkjøringen. Lokal kraftrasjonering er derfor ikke særlig aktuelt. Tas rasjoneringsloven i bruk, må det være kraftmangel over hele landet, samtidig som importmulighetene er utnyttet.

Utvalget er kjent med at NVE i 1981 la frem forslag til reviderte forskrifter for gjennomføring av kraftrasjonering, men at departementet har stilt saken i bero i påvente av Energilovutvalgets behandling.

Utvalget ser det som vesentlig at forskriftene knytter ansvaret for den praktiske gjennomføring av en eventuell rasjonering til de samkjøringsorganer som nå er i virksomhet i motsetning til eksisterende forskrifter som er foreldet på dette punkt. Dette hensyn synes ivaretatt i NVEs forslag, som også vil gi en klargjøring av hvordan rasjoneringsloven skal brukes gjennom retningslinjer for rekvisisjon av kraft og for tvangsmessige leveringsinnskrenkninger. Ved tvangsmessige leveringsinnskrenkninger går utvalget inn for at det settes helt eller delvis forbud mot bruk av kraft til bestemte formål som omfatter marginalt forbruk som reklamelys, oppvarming av utendørsanlegg, fritidshus, garasjer ol. Bestemte sektorer som helse og virksomhet der tre verdier står på spill prioriteres. Avsavnsværdien kan brukes som mål for slik virksomhet. De fleste husholdninger har alternative fyringsmuligheter og kan derfor undergis kvotebegrensninger. Direkte utkopling bør unngås. Forbruk utover kvoten må betales med høy pris. Energilovutvalget anbefaler at Olje- og energidepartementet legger NVEs forslag til grunn, slik at nye forskrifter

kan bli vedtatt så snart som mulig.

Energilovutvalget har vurdert om kraftstasjoneringsloven bør utvides til også å omfatte all ledningsbunden energi. Elektrisitetens betydning som vår dominerende energiform ved siden av petroleum gjør det fortsatt berettiget med en egen lov for rasjonering av elektrisk energi. Fjernvarme har ennå ikke fått noen utbredelse av betydning her i landet. Det vil derfor være en fordel å vinne erfaring før bruken reguleres ved rasjonering. Utvalget foreslår at rasjoneringsloven inngår som eget kapittel i ny energilov.

Kapittel 2 Hovedtrekk i delutredningen

8 BEREDSKAP

Olje- og energidepartementet har bedt Energilovutvalget vurdere om lov om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen bør utvides til også å omfatte energi produsert ved varme. Spørsmålet er tatt opp i kapittel IX.

Energilovutvalget ser betydningen av at den forsvarsmessige sikring omfatter hele energiforsyningen. På den måten vil beredskapsmyndighetene kunne foreta en samlet planlegging av de tiltak som skal kreves. Uavhengig av en regulering av bruken av fjernvarme vil det være behov for en hjemmel til å kunne iverksette tiltak av beredskapsmessige hensyn. Utvalget vil imidlertid foreslå at loven bare skal omfatte fjernvarmeanlegg av vesentlig betydning for energiforsyningen i et område. Det tilrås inntatt et punkt under lovens virkeområde om at loven skal omfatte fjernvarmeanlegg som minst har en ytelse på 10.000 kW. For at man ikke skal risikere at anlegg av vesentlig betydning for energiforsyningen faller under minstegrensen, er det allerede i loven en bestemmelse om at også anlegg som ikke fyller minstekravene skal ansees som anlegg av vesentlig betydning når særlige omstendigheter tilsier det.

Utvalget foreslår at lov om forsvarsmessig sikring inngår som eget kapittel i ny energilov.
